

67-72-117/2
18.06.2021

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

КОНИК СОЛОМІ ІГОРІВНИ

на тему: «Ущільнення забудови території історично сформованих міст

(на прикладі Львова)»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування»

Актуальність досліджуваної проблеми. В ХХІ ст. швидка урбанізація в умовах перехідної економіки сприяє інтенсифікації використання території міст, що є передумовою ряду якісних та кількісних змін у міському середовищі. З кожним роком в Україні розширюються масштаби і зростають темпи будівництва у міському середовищі. На сьогоднішній день при вирішенні проблеми урбанізації домінуюче значення має кількісне наростання забудови, а важливим показником у містобудівному контексті є міська щільність, що характеризує різні процеси у міському середовищі. Проте продовжує залишатися актуальним необхідність підвищення якісного потенціалу міського середовища в Україні, особливо в умовах ущільнення забудови, інженерних та транспортно-пішохідних мереж, негативного впливу на архітектурно-просторовий образ міста, ускладнення функціональних зв'язків та екологічних проблем, які все більш посилюються прогресуючими процесами глобалізації та урбанізації.

Відтак у представленому на захист дисертаційному дослідженні ставиться і вирішується важливе для сучасної архітектурно-містобудівної практики завдання. Воно полягає в розробці комплексу заходів, здатних поліпшити умови життя людини як в урбанізованому середовищі з урахуванням існуючого емпіричного досвіду формування забудови, вдосконалення способів її ущільнення та перспективи розвитку.

Отже дисертація Коник С. І. відповідає загальнодержавним інтересам, направленим на формування в сучасних умовах забудови території історично сформованих міст з необхідним рівнем якості життя людини і високими

показниками екологічного та естетичного комфорту з урахуванням процесу її ущільнення в зв'язку з структурними змінами, що виникають у міському середовищі.

Відповідно до актуалізованої проблематики автор формулює головну мету дослідження – встановлення особливості впливу процесу ущільнення забудови на якість міського середовища. Згідно з заявленою метою логічно сформульовано п'ять дослідницьких завдань, що послідовно розкриваються у подальшому викладі, об'єкт та предмет дисертаційного дослідження. Наукова новизна корелюється із заявленою проблематикою.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження процесу ущільнення забудови міст» розглянуто теоретичні підходи, концепції та рекомендації щодо формування процесу ущільнення забудови міст, проаналізовано передумови виникнення та структуровано зміни у міському середовищі. Визначена дефініція поняття щільності, уточнено поняття щільності забудови в українському контексті. Автором чітко визначені тенденції та підходи до просторового розвитку міст, що тяжіють до компактності, ефективності використання міських територій. Розглянуто вплив ущільнення забудови на якість міського середовища розглянуто у функціонально-планувальному, архітектурно-просторовому, соціальному аспектах.

У другому розділі «Методика дослідження процесу ущільнення забудови міст» автором проаналізовано загальнонаукові та прикладні методи дослідження щільності забудови у локальному контексті з метою виявлення найбільш ефективних з них. Розкрита та конкретизована методика вибірки аналогів для дослідження концептуальних підходів у практиці ущільнення забудови міст. Чітко та наочно визначено вплив територіального, просторового, функціонального та екологічного підходів ущільнення забудови на якість міського середовища. Досліджено методику розрахунку показників щільності.

Вдало визначена комплексна методика дослідження щільності забудови містобудівного об'єкта. Ущільнення забудови досліджено на трьох ієрархічно-просторових рівнях: макрорівні, мезорівні, мікрорівні. Виявлено, що

інструментом ущільнення забудови в українській та світовій практиці є квартали житлової забудови.

У третьому розділі «Теоретичні підходи і практика ущільнення забудови у містах Європи та України» проаналізовано досвід ущільнення забудови європейських міст та України. Виявлено територіальний ресурс міст, що є потенціалом для ущільнення забудови, прослідковано підходи до ущільнення забудови у рамках концепцій, стратегій просторового розвитку міст-лідерів у рейтингу найкомфортніших міст. Проведено дослідження ущільнення забудови територій різного функціонального призначення у м. Відень. На мезорівні досліджено новоутворені багатофункційні житлові райони та на мікрорівні – квартали житлової забудови. Вивчено український досвід процесу ущільнення забудови міст, проаналізовано сучасні тенденції житлового будівництва в Україні.

У четвертому розділі «Ущільнення забудови території міста Львова» досліджено передумови та характер ущільнення забудови, вплив даного процесу на якість міського середовища на різних етапах територіально-просторового розвитку міста Львова. Зазначено містобудівні рішення, що стали визначальними для його просторового розвитку. Виявлено територіальний ресурс міста Львова, що є потенціалом для ущільнення забудови (історичний ареал міста, пост промислові, комунально-складські території, території гаражних кооперативів, територія масової житлової забудови радянського періоду, території малоповерхової житлової забудови низької щільності, озеленені території). Визначено, що основним інструментом ущільнення забудови є житлове будівництво.

У п'ятому розділі «Прийоми ущільнення забудови історично-сформованих міст для формування нових якостей міського середовища» досліджено характер ущільнення забудови територій різного функціонального призначення у рамках проектів нового будівництва та реконструкції. Розглянуто архітектурно-просторовий, функціонально-планувальний, екологічний, економічний, регулятивний підходи до ущільнення забудови території історично сформованих

міст. Треба позитивно відзначити чіткість та конкретність представлення цієї частини роботи, що є особливо вагомим для практичної реалізації. Досліджено формування нових якостей територій ущільненої забудови у рамках експериментального моделювання (на прикладі опрацьованих територій у рамках урбаністичних воркшопів та конкурсних проєктів). Визначено, що застосування прийомів ущільнення забудови на основі поєднання кількісних та якісних показників сприяє формуванню нових цінностей та якостей міського середовища, внесенню змін на локальному та загальноміському рівнях.

Автор представленої дисертації у повному обсязі враховує динамічні процеси, що відбуваються у суспільстві, вирішує питання підвищення якості міського середовища, покращення рівня комфортності для людей та пропонує низку власних рекомендацій щодо порядку ущільнення забудови на території різного функціонального призначення та контролю за процесом ущільнення забудови міських територій в основу яких покладено: контроль за дотриманням нормативних та оптимізаційних підходів до формування міського середовища; корегування етапів реалізації містобудівного об'єкта; розподіл відповідальності за окремі складові проєкту у залежності від його рівня впливу на існуюче міське середовище; залучення громад до розробки проєктних рішень; встановлення осмислених етапів реалізації будівництва.

Наприкінці праці викладені основні **наукові висновки**, отримані в дисертації.

Обґрунтованість наукових результатів дисертації забезпечена застосуванням прийнятних наукових методів досліджень, відповідністю методів дослідження його цілям і завданням, якісним аналізом значного об'єму теоретичного і практичного матеріалу. Логіка побудови дослідження відзначається цілісністю.

Зміст розділів відповідає темі дисертаційної роботи і повністю її розкриває. Заслужують позитивної оцінки аналітичні схеми, розроблені автором, які більш глибоко розкривають результати дослідження. Такий підхід, безумовно є плідним, актуальним і перспективним.

Винесені на захист результати дисертаційної роботи мають ознаки наукової **новизни**, містять ґрунтовні теоретичні і методичні узагальнення.

Без сумніву дослідження має і **практичне значення**.

Позитивно оцінюючи цю роботу в цілому, слід зазначити ряд недоліків:

1. У першому розділі при аналізі впливу щільності забудови міських територій на якість міського середовища за визначеними напрямками, бажано було детальніше виявити відповідність цим напрямкам у аналітичних схемах.

2. У роботі не зазначено, як саме дане дослідження пов'язано з науковими програмами, планами, темами, зокрема, які виконувались на кафедрі, де здійснювалось дисертаційне дослідження.

3. В умовах прискорених процесів урбанізації в дослідження житлового кварталу щільної забудови, слід було б, на мій погляд, включити такі додаткові елементи:

– після етапу фіксації, що передбачає попередню обробку матеріалів, додати проміжний етап передпроектного аналізу, що дозволив би сформулювати прогнозування щодо концепції міського середовища;

– додати етап моделювання, що передують етапу реалізації.

4. Слід було б чіткіше виявити, як саме відбувається зв'язок між комплексною методикою дослідження та застосуванням структурно-функціонального та системного підходів на різних рівнях дослідження.

5. У тексті підрозділу 3.1 «Характер та методи ущільнення території у містах Європи» варто було б виділити, які саме методи дослідження зазначає автор.

6. Загальні висновки корелюються із зазначеними в роботі завданнями, проте вони відрізняються у кількісному співвідношенні та збільшеним інформаційним наповненням. Окремі висновки побудовано у формі звіту за здійснені дослідження.

7. В тексті дисертації зустрічаються помилки та занадто довгі речення, які іноді ускладнюють сприйняття текстового матеріалу.

В цілому можна стверджувати, що здобувач має глибокі професійні знання, переконливо оперує теоретичними поняттями, добре орієнтується в проектному досвіді (як вітчизняному, так і закордонному).

Робота викладена чіткою науковою мовою, містить конкретні прикладні результати та рекомендації.

Основні наукові положення дисертації **опубліковані** в 17 працях: 2 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших держав, що включені до наукометричних баз даних; 14 опублікованих тез та матеріалів конференцій, що є достатнім для проведення захисту.

Підсумовуючи, слід зазначити, що представлена дисертація Коник С. І. на тему: «Ущільнення забудови території історично сформованих міст (на прикладі Львова)» є самостійним, завершеним дослідженням, в якому автору вдалося здійснити теоретичні та практичні узагальнення і отримати нові наукові результати, що мають важливе соціальне, гуманітарне і архітектурно-містобудівне значення. Тому, на моє переконання, дисертаційне дослідження є оригінальною і змістовною працею, яка відповідає діючим вимогам МОН, а її автор Коник Соломія Ігорівна заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування».

Доцент кафедри
Архітектури будівель і споруд та
дизайну архітектурного середовища
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова,
кандидат архітектури, доцент

Ольга СМІРНОВА

Олександр Романенко